

๓ ตุลาคม ๒๕๒๒

แสงส่องใจ

พระบทเขียมชีวิหารเก่ง
วัดบวรนิเวศวิหาร

๓ ตุลาคม ๒๕๒๒

คำนำ

ในวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๒๒ นี้ ได้มีการบำเพ็ญกุศลตามเคย

มูลนิธิส่งเสริมสมาธิได้พิมพ์หนังสือ "แสงส่องใจ" และ "พระบทเซียมซีวิหารเก่ง วัดบวรนิเวศวิหาร" และรองศาสตราจารย์บังอร สว่างวโรรส ได้พิมพ์หนังสือ "สัมโมทนียกถาวันสุรสีห์" สองภาษา เพื่อแจกเป็นการเผยแผ่ธรรมอีกเล่มหนึ่ง

ขอถวายพระราชกุศลถวายพระกุศลถวายพระพร และเจริญพรอนุโมทนาในทุก ๆ พระองค์ทุก ๆ ท่านผู้ทรงมีพระเมตตามีเมตตาศรัทธาร่วมบำเพ็ญกุศลในทางต่าง ๆ เช่นด้วยอาหารถวายบิณฑบาตพระทั้งวัดในเช้าวันที่ ๒ ตุลาคมนี้ ด้วยอาหารในวันที่ ๓ ด้วยพิมพ์หนังสือธรรมแจก และอื่น ๆ

ธาตุ จิรํ สตํ ธมฺโม ธมฺมทฺธรา จ ปุคฺคลา
สงฺโฆ โหตุ สมคฺโคว อตฺถาย จ หิตาย จ

ขอธรรมของสัตบุรุษทั้งหลายจงดำรงอยู่นาน และ

บุคคลทั้งหลายที่ทรงธรรมจงดำรงอยู่นาน ขอพระสงฆ์จงเป็นผู้พร้อมเพรียงกัน เพื่อประโยชน์และเพื่อเกื้อกูล

อมฺเห รกฺขตุ สทฺธมฺโม สพฺเพปิ ธมฺมจาริโน
วุฑฺฒึ สมฺปาปุเณยฺยาม ธมฺเม อริยปฺปเวทิเต

ขอพระสัทธรรมจงรักษาเราทั้งหลาย ผู้ประพฤติธรรมแม้ทั้งปวง ขอเราทั้งหลายจงถึงความเจริญในธรรมที่พระอริยเจ้าแสดงแล้ว.

ญ. ส.

๓ ตุลาคม ๒๕๒๒

แสงส่องใจ

พระรัตนตรัยเป็นสิ่งบริสุทธิ์ ทำวัตร สวดมนต์ ระลึกพระรัตนตรัย เป็นการนำสิ่งบริสุทธิ์มาตั้งไว้ในจิต ดีกว่านำเอาสิ่งไม่บริสุทธิ์มาตั้งไว้ในจิต คืออารมณ์กิเลสทั้งหลาย.

สรณะเป็นเครื่องดึงจิตให้ดำเนินสู่ไตรสิกขาคือศีล สมาธิ ปัญญา ถึงสรณะ มีสรณะ คือมีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ดึงจิตอย่างนั้น กิเลสจึงไม่อาจดึงจิตไปได้.

การสวดทำวัตร จิตระลึกเป็นพุทธานุสสติ ธรรมานุสสติ สังฆานุสสติ เป็นการถึงสรณะ ดึงจิตให้แล่นไปในพระรัตนตรัย ดึงไปสู่ทาง จึงไม่ไปสู่กิเลส.

โดยปรกติวิสัย เบียดเสียดกันอยู่ในกองกิเลส ในหลุมกิเลส ไม่มีว่าง พระรัตนตรัยมาดึงขึ้นจากหลุมกิเลส แต่บุคคลต้องยอมให้ดึงขึ้นด้วย ไม่ขืนตัวยึดหลุมกิเลสไว้ ไม่ยอมขึ้น.

ยึดกายเป็นตนยังดีกว่ายึดจิตเป็นตน.

พระพุทธะเหมือนบุคคลผู้ชูดวงประทีปในที่มืด เพื่อให้ผู้มีจักษุมองเห็นทาง ปริยัติคือดวงประทีป ปฏิบัติคือทาง.

เกิดก็เป็นทุกข์ แก่ก็เป็นทุกข์ ตายก็เป็นทุกข์ เพราะว่ามีแก่มีตายก็เพราะมีเกิด ถ้าไม่มีเกิดจะไม่มีแก่ไม่มีตาย ฉะนั้นความเกิดจึงเป็นตัวทุกข์สำคัญ นี้เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา.

จิตใจนี้ต้องอบรมจึงจะเป็นประโยชน์ และจะพบความสุขอย่างประณีตอันเหนือความสุขที่เคยได้รับ พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงธรรมโดยตรงก็เพื่ออบรมจิต.

อันสันติความสงบหรือวิมุติความหลุดพ้นนี้ ไม่ใช่เป็นธรรมอันสุดเอื้อมอันสามัญชนไม่ได้ไม่ถึง แต่ว่าเป็นธรรมที่ผู้ปฏิบัติจะได้จะถึงอยู่ทุกเวลาตามภูมิตามชั้น เพราะเมื่อได้ปฏิบัติอยู่ในศีล สมาธิ ปัญญา ก็ย่อมจะได้พบกับสันติคือความสงบใจและวิมุติคือความหลุดพ้นซึ่งปรากฏอยู่ที่สันติคือความสงบใจนี้.

จิตใจจะมีสันติคือความสงบระงับก็ต้องเป็นจิตใจที่มี

วิมุติคือพ้นจากสิ่งที่ทำให้ไม่สงบ เหมือนอย่างพื้นน้ำที่ในแม่น้ำ หรือในทะเลที่สงบ ก็จะต้องสงบในขณะที่ลมได้พ้นไป หรือว่าพ้นไปจากลมซึ่งเป็นเครื่องมากวนน้ำให้เป็นคลื่น อาการที่ทะเลหรือพื้นน้ำพ้นไปจากลมหรือว่าลมที่พ้นไปดังนี้เรียกว่าเป็นวิมุติ อาการที่สงบเป็นสันติ เพราะฉะนั้น วิมุติกับสันติจึงเป็นธรรมส่วนผลที่ประกอบอยู่ด้วยกัน อันผู้ปฏิบัติอยู่ในศีล สมาธิ ปัญญา จะพึงได้ประสบอยู่ทุกขณะ.

สมาธิพึงอบรมให้มีขึ้นสำหรับเป็นบาทของปัญญา ความมุ่งหมายของสมาธิโดยตรงต้องการให้เป็นบาทของปัญญา แต่ว่าผลของสมาธิอีกอย่างหนึ่งคือความอยู่เป็นสุขในปัจจุบัน เพราะสมาธิก็เหมือนอย่างห้องเย็น เมื่อเข้าสู่ห้องเย็นก็ย่อมมีความสุข ปราศจากความร้อนและเครื่องรบกวนทั้งหลาย จิตที่เข้าสู่สมาธิก็ย่อมเป็นสุขปราศจากเครื่องรบกวนทั้งปวง เพราะฉะนั้นความอยู่เป็นสุขในปัจจุบันนี้จึงเป็นผลของสมาธิอีกอย่างหนึ่ง แต่ว่าถ้าติดอยู่ในผลของสมาธิดังนี้ สมาธิก็จะกลายเป็นนิวรณ์ คือเป็นเครื่องกั้นอย่างหนึ่งไม่ให้เจริญปัญญา.

ตั้งแต่เกิดมาก็ต้องบ่ายหน้าไปหาความดับอย่างไม่

หยุดยั้ง เหมือนอย่างอาทิทย์อุทัยขึ้นก็โคจรไปสู่อัสดงคต คือความดับ อย่างไม่หยุดยั้ง นี้เป็นทุกขสัจจะสภาพที่จริง คือทุกข์อย่างหนึ่ง.

ชีวิตนี้เป็นสิ่งที่เกิดดับ จึงไม่เที่ยง เป็นสิ่งที่เต็มไปด้วยทุกข์ จึงเป็นทุกข์ และไม่ควรเป็นสิ่งที่จะพึงยึดถือว่าเป็นเรา เป็นของเรา เป็นตัวตนของเรา โดยเป็นสาระแก่นสาร จึงเป็นอนัตตา.

เมื่อทำความดีก็ให้รักษาความดีเอาไว้ ความดีทำไว้ครั้งหนึ่งแล้วก็แล้วไปดังนี้ความดีก็จะไม่พอกพูน กลับจะเป็นโอกาสให้ทำความชั่วอื่น ๆ มากขึ้นไปอีกก็ได้ เพราะฉะนั้นก็ให้รักษาความดีไว้ แม้ที่ทำทีละน้อย และทำให้มาก ๆ ขึ้น.

ภาวะทางจิตใจทางปัญญาก็เช่นเดียวกัน เมื่อได้มาก็ต้องรักษาและต้องพอกพูน.

เบื้องต้นจิตที่ยังปกคลุมอยู่ด้วยอารมณ์และกิเลสเป็นอันมาก ย่อมเป็นจิตที่หนาแน่นด้วยอารมณ์และกิเลส บุคคลผู้มีจิตที่ยังหนาแน่นย่อมเป็นบุถุชนที่ยังหนาแน่น เมื่อเป็นดังนี้จิตจึงยังไม่ซาบซึ้งในธรรม และธรรมก็ยังไม่

ซาบซึ้งเข้าถึงจิต แต่การที่ได้ส่งจิตให้ดำเนินไปในกระแสธรรมแม้ด้วยการตั้งใจฟังธรรมที่ท่านแสดงย่อมเป็นการขัดสีจิตให้เบาบางเข้าโดยลำดับ เพราะธรรมแม้เป็นธรรมบรรยายก็เป็นเครื่องชำระล้างจิตใจได้เหมือนกัน ความตั้งใจฟังให้กระแสของธรรมไหลเข้าสู่จิต จึงเป็นวิธีหนึ่งซึ่งทำให้จิตก้าวลงลึกสู่สัจจะคือความจริง.

บุคคลที่เป็นผู้มีตาใจบอดสนิทมองไม่เห็นสัจจะเอาเลย คือมองไม่เห็นทุกขสัจจะ สัจจะคือทุกข์ สมุทัยสัจจะ สัจจะคือสมุทัย เหตุให้เกิดทุกข์ นิโรธสัจจะ สัจจะคือนิโรธ ความดับทุกข์ มัคคสัจจะ สัจจะคือมรรคทางปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ผู้ที่มีตาใจบอดสนิทเช่นนี้เรียกว่าเป็นอันธพาลบุถุชน บุถุชนผู้เป็นอันธพาล คือเป็นผู้เขลาไม่รู้เหมือนอย่างคนตาบอด.

บุคคลเมื่อมีความรู้ขึ้นราง ๆ เช่นเมื่อได้สดับฟังธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระบรมศาสดาที่ชี้ให้รู้จักทุกข์ ให้รู้จักเหตุให้เกิดทุกข์ ให้รู้จักความดับทุกข์ ให้รู้จักปฏิบัติให้ถึงทางดับทุกข์ ก็เกิดความรู้ความเห็นขึ้นราง ๆ แม้จะไม่แจ่มชัดนัก ตามคำสั่งสอนของสมเด็จพระบรมศาสดา สามารถที่จะละความชั่วกระทำความดี

ได้ตามสมควร ความเป็นอันธพาลก็ย่อมหายไป มาเป็นบุถุชนสามัญ.

บุคคลเมื่อได้ปฏิบัติชอบยิ่งขึ้น มีดวงตาที่แจ่มใสขึ้น มองเห็นสัจจะตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแจ่มชัดขึ้น สัจจะทั้ง ๔ มีทุกสัจจะเป็นต้นปรากฏถนัดขึ้น แต่ยังไม่ถึงขั้นมรรคซึ่งเป็นเหตุละสังโยชน์ได้ ความเป็นบุถุชนสามัญก็หายไป เลื่อนมาเป็นกัลยาณบุถุชน คือบุถุชนผู้เป็นคนดีคนงาม มีความมั่นคงในธรรมตามคำสั่งสอนของสมเด็จพระบรมศาสดา จิตใจของกัลยาณบุถุชนย่อมแจ้งชัดขึ้นในสัจจะทั้ง ๔ เพราะฉะนั้นสัจจะทั้ง ๔ นี้ตามที่สมเด็จพระบรมศาสดาได้ทรงสั่งสอนไว้ จึงเป็นข้อที่ผู้ปฏิบัติพระพุทธศาสนาทุกคนจะพึงตั้งใจพึ่ง ตั้งใจพิจารณา ให้ตระหนักชัด.

จิตใจนี้เป็นเพียงธาตุรู้ แม้ว่าจะยังเป็นรู้หลงก็สามารถที่จะกำจัดความหลง ทำให้เป็นผู้รู้ถูกรู้จริงขึ้นได้ตามสมควรแก่ความปฏิบัติ ข้อสำคัญอยู่ที่ความตั้งใจนำกระแสธรรมให้เข้าสู่จิตใจให้มาก.

จิตใจนี้ถูกกระแสโลกไหลเข้ามาท่วมทับอยู่เป็นประจำ กล่าวคือกระแสของอารมณ์และกิเลสไหลเข้ามาทาง

ตาบ้าง ทางหูบ้าง ทางจมูกบ้าง ทางลิ้นบ้าง ทางกายบ้าง ทางใจเองบ้าง อารมณ์เหล่านี้เป็นที่ตั้งของราคะคือความติดใจยินดี ก็ก่อราคะให้บังเกิดขึ้น ที่เป็นที่ตั้งของโทสะ ก็ก่อโทสะให้บังเกิดขึ้น ที่เป็นที่ตั้งของโมหะ ก็ก่อโมหะคือความหลงให้บังเกิดขึ้น ราคะโทสะโมหะนี้เป็นกระแสกิเลสที่ไหลท่วมจิตใจพร้อมกับกระแสอารมณ์ดังกล่าว ในจิตใจนี้จึงมีทะเลลึกตั้งอยู่ มีห้วงน้ำที่ไหลบ่าท่วมตั้งอยู่ ทำให้จิตใจนี้ถูกท่วมทับอยู่ด้วยห้วงน้ำ อยู่ด้วยทะเลลึกอันเต็มไปด้วยคลื่นลมและปลาร้ายต่าง ๆ เป็นอันมาก นี้เป็นทะเลใจ กล่าวคือทะเลแห่งอารมณ์และทะเลแห่งกิเลสอันข้ามได้ยากนัก มักจะตกทะเลใจนี้แหละเป็นอันตรายกันเสียเป็นอันมาก ดังจะพึงเห็นได้ว่าในการที่จะปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ จะปฏิบัติอยู่ในศีลก็ดี ในสมาธิก็ดี ในปัญญาก็ดี การปฏิบัตินั้นมักจะไปไม่รอด ก็เพราะว่าไม่สามารถที่จะข้ามทะเลใจนี้ได้ ต้องถูกคลื่นลม ถูกปลาร้ายในทะเลใจอันนี้ ทำอันตรายจนไม่สามารถที่จะปฏิบัติได้ เว้นไว้แต่ผู้ที่มาปฏิบัติให้มีธรรมที่เป็นพละคือเป็นกำลังที่เพียงพอ คือมีความเชื่อที่ตั้งมั่น ความเพียรที่มั่นคง สติที่ตั้งมั่น สมาธิที่แน่วแน่ และความรู้ที่ถูกที่ชอบคือปัญญา.

ธรรมที่เป็นพละ คือสัทธาพละ กำลังคือศรัทธาความเชื่อที่ตั้งมั่น วิริยพละ กำลังคือความเพียรที่มั่นคง สติพละ กำลังคือสติที่ตั้งมั่น สมาธิพละ กำลังคือสมาธิที่แน่วแน่ ปัญญาพละ กำลังคือปัญญาความรู้ที่ถูกที่ชอบ เหล่านี้ย่อมเป็นเครื่องนำผู้ปฏิบัติในศีล สมาธิ ปัญญา ข้ามทะเลใจอันเต็มไปด้วยคลื่นลมร้ายและปลาร้าย ผู้ปฏิบัติทั้งหลายต่างก็มีธรรมที่เป็นพละคือกำลังเหล่านี้อยู่น้อยหรือมาก ให้ตั้งใจใช้ธรรมที่เป็นพละเหล่านี้โต้คลื่นลมและปลาร้ายในทะเลใจของตน ยืนหยัดในการปฏิบัติศีล สมาธิ ปัญญา ให้ดำเนินไปให้จงได้ ตามภูมิตามขั้น และข้อปฏิบัติทั้ง ๓ ประการนี้พึงประคับประคองการปฏิบัติให้ประกอบกันอยู่ตามส่วนอันสมควร พึงปฏิบัติในศีล พึงปฏิบัติในสมาธิ และพึงปฏิบัติอบรมทางปัญญา.

การภาวนาพุทโธ ธัมโม สังโฆ นี้ ไม่ใช่หมายความเพียงภาวนาด้วยถ้อยคำ การภาวนาเพียงถ้อยคำก็จะเป็นเหมือนอย่างนกแก้วนกขุนทองหัดพูดภาษาคน ซึ่งไม่รู้ความหมายของคำที่พูด หัดแต่เสียงเท่านั้น แต่แม้เช่นนั้นก็ยังอาจได้ประโยชน์ในการรวมจิตเข้ามา.

ภาวนาในพุทโธ ธัมโม สังโฆ ต้องปฏิบัติในศีล สมาธิ ปัญญา ความระลึกถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ โดยพระคุณ โดยบุคคลาธิษฐานก็ดี โดยธรรมาธิษฐานก็ดี ย่อมเป็นอุปกรณ์ก่อให้เกิดศรัทธาปสาทะ นำให้เกิดสมาธิส่งเสริมให้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ คือปฏิบัติอยู่ในศีล สมาธิ ปัญญา อันเป็นข้อปฏิบัติที่รวมอยู่ในองค์พระพุทโธ ธัมโม สังโฆ โดยตรง เพราะฉะนั้นภาวนาพุทโธ ธัมโม สังโฆ จึงไม่หมายถึงการภาวนาด้วยถ้อยคำ แต่หมายถึงการปฏิบัติทำศีล สมาธิ ปัญญา ให้บังเกิดขึ้น เพื่อให้ลุนิพพานโดยลำดับ.

ธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงสั่งสอนเป็นเหมือนอย่างดวงประทีปที่ทรงชูขึ้นในที่มืด เมื่อธรรมคือคำสั่งสอนยังดำรงอยู่ ยังเป็นไปอยู่ ดวงประทีปสำหรับส่องมองให้เห็นสัจจะในโลกนี้ก็ยังมีอยู่ ฉะนั้นในบัดนี้จึงตกเป็นหน้าที่ของเราทุกคนที่จะต้องใช้ดวงตาลืมตาดูทางที่ทรงส่องแสดงนั้น ดังนี้จึงจะบังเกิดประโยชน์ และพระพุทธเจ้าก็จะปรากฏเป็นสรณะคือที่พึ่งอย่างแจ้งชัด.

ชีวิตนี้มีอันตรายต่าง ๆ อยู่รอบด้าน ความมีชีวิตล่วงมาได้วันหนึ่ง ๆ เดือนหนึ่ง ๆ ปีหนึ่ง ๆ จึงเป็น

ความสวัสดีของชีวิต ที่นับว่าเป็นสิ่งที่ได้ด้วยยาก เพราะฉะนั้นจึงควรที่จะไม่ประมาทเลินเล่อเผลอเพลินอยู่ในเรื่องแวดล้อมทั้งหลายที่น่ายินดีเพลิดเพลิน แต่พิจารณาถึงสัจจะซึ่งทุก ๆ คนจะต้องประสบคือความแก่ ความเจ็บ ความตาย ความพลัดพราก อันมีทุกขณะจิต ทุกขณะลมหายใจเข้าออก.

ความดับนั้นมีความเกิดสืบต่อเป็นสันตติ จึงไม่ใช่ความดับในที่สุด แต่แม้เช่นนั้นทุกคนก็ไม่รู้จักกาลอันแน่นอนของความดับในที่สุดซึ่งจะมีแก่ชีวิต ฉะนั้นในขณะที่ชีวิตยังดำรงอยู่ ยังมีความสวัสดีอยู่ ก็ใช้ชีวิตประกอบกรณียคือกิจที่ควรทำต่าง ๆ อันเป็นกายสุจริตความสุจริตทางกาย วจีสุจริต ความสุจริตทางวาจามโนสุจริต ความสุจริตทางใจ.

ความประพฤติอยู่ในกรณียอันเป็นสุจริตธรรมย่อมเป็นกุศลกรรม กรรมที่เป็นกุศล อันเป็นของของตนชีวิตอันประกอบด้วยร่างกายและในส่วนที่เป็นนามธรรมทั้งปวงหาใช่เป็นของตนไม่ ต้องแก่ไป ต้องเจ็บไปต้องตายไป แม้สิ่งทั้งหลายที่มาประจวบเข้าเป็นลาภผลต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งที่จะต้องพลัดพรากไปทุกอย่าง แต่ว่า

กรรมที่บุคคลกระทำเอาไว้ ทั้งกุศลทั้งอกุศลย่อมเป็นของของตน เพราะฉะนั้นจึงควรสั่งสมกรณียที่เป็นบุญเป็นกุศลทั้งหลายด้วยความไม่ประมาท และตั้งใจอบรมในกรรมฐานตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า.

การอบรมกรรมฐานปฏิบัติในสมถกรรมฐานตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า คือทำจิตให้มีความตั้งมั่นเป็นสมาธิ มีความสงบสงัดจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลายในบางครั้งบางคราวหรือเสมอตามควรแก่ภาวะของตน และน้อมนำจิตที่สงบตั้งมั่นพิจารณาในสัจจะทั้ง ๔ ตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงสั่งสอนไว้ น้อมเข้ามาให้เป็นโอปนยิโกที่ตนเอง ให้เห็นสัจจะในตนเอง คือให้เห็นทุกขสัจจะสภาพที่จริงคือทุกข์ในตนเอง สมุทัยสัจจะ สัจจะคือสมุทัยเหตุให้เกิดทุกข์ในตนเอง ตลอดจนถึงนิโรธสัจจะ และมัคคสัจจะ ตามควรแก่ความปฏิบัติ.

พึงพิจารณาให้รู้จักสมุทัยคือตัณหา การพิจารณาสมุทัยนี้ย่อมเป็นประโยชน์ เพราะว่าโดยปรกตินั้นสมุทัยคือตัณหาเป็นตัวนายที่ครอบครองสั่งการทุก ๆ คนให้ปฏิบัติตาม ดังที่เรียกว่าเป็นทาสของตัณหา ตัณหาเป็นนายบงการใช้สอยบุคคลให้ทำนั่นทำนี่ต่าง ๆ บุคคล

มิได้พิจารณาดูตัณหาที่เป็นตัวนายนี้ให้รู้จัก แต่ก็ปล่อยให้ตัณหาใช้ ให้เข้าครองบังคับบัญชา บุคคลก็เป็นคนใช้ที่ซื่อสัตย์ ที่เชื่อฟังตัณหาไปทุกสิ่งทุกอย่าง พระพุทธเจ้าได้ทรงเป็นผู้ชนะตัณหา และได้ทรงสั่งสอนธรรมไว้สำหรับที่จะเอาชนะตัณหาในใจของตนเอง ธรรมที่ทรงสั่งสอนทุก ๆ ข้อก็เพื่อที่จะเอาชนะตัณหาในใจนี่แหละ.

พระบทเซียมซีวิหารเก๋ง

วัดบวรนิเวศวิหาร

ใบที่ ๑

ใบที่ ๑ พึงแน่แก่ใจได้
ถ้าไม่ทำกรรมร้ายต่อไปนี
เฝ้าตั้งหน้าเพียรทำแต่กรรมดี
บุญเก่าก่อนมากมีจะตามมา
เหมือนมีแม่มีพ่อพะนอหนัก
ทั้งเงินทองย่อมจักสมปรารถนา
ศัตรูร้ายแม้หมายมุ่งร้ายมา
จะแพ้บุญฤทธาอย่างยับเยิน
สมานสมัครรักใคร่ผู้ใดอยู่
ผู้นั้นมาเคียงคู่ไม่ห่างเหิน
ใช้ความดีผูกใจให้เพลิดเพลิน
จะไม่เดินพ้นกันแม่นมั่นเอย.

ใบที่ ๒

ใบที่ ๒ หมองมัวน่ากลัวนัก
ชีวิตจักสูงหรือต่ำก้ำกึ่งอยู่
อาจมีบุญหนุนนำช่วยค้ำชู
อาจตกต่ำสุดกู่เพราะบาปกรรม
ได้ใบนี้จะให้ดีเชื่อพระสอน
เร่งสังวรอย่าพูดจาบ้าระห่ำ
อย่าทำสิ่งที่รู้ว่าไม่น่าทำ
กราบพระขอให้ท่านนำทำแต่ดี
ที่เคราะห์ร้ายจะคลี่คลายเป็นไม่หนัก
ความขลุกขลักเรื่องเงินทองต้องคลายคลี่
เรื่องความรักหนักหัวใจไม่ทวี
ศีลแม้มีจะเบิกบานทุกกาลเอย.

ใบที่ ๓

ใบที่ ๓ เหมือนยามหลับฝันร้าย
ต้องวุ่นวายตกอกตกใจยุ่ง
หนี้ก็รัดโรคก็รั้งดูนังนุง
แต่สะดุ้งตื่นแล้วก็แล้วกัน
เราทำบุญเอาไว้ในอดีต
เพียงผลกรรมขวางกีดทางบุญกั้น
อีกไม่นานก็จะผ่านเคราะห์กรรมนั้น
ฉลาดรอคืนวันอย่าหมองมัว
เร่งทำดีให้บุญมีแสงสว่าง
เปิดหน้าต่างหัวใจรับให้ทั่ว
แล้วทุกข์โศกโรคภัยไม่ต้องกลัว
สวัสดีไปชั่วชีวิตเอย.

ใบที่ ๔

ใบที่ ๔ ได้ที่พญาหงส์
ถลาว่อนร่อนลงจับเรือนใหญ่
ชั่วหรือดีอยู่ที่พูดออกไป
จำใส่ใจให้มั่นเป็นมงคล
การนินทาว่าร้ายทำลายเขา
บาปของเราเรานี้ที่รับผล
วาจาดีเป็นศรีแก่ตัวตน
ทั้งลาภยศบันดาลดลให้เกิดมี
ถามหาลาภใบนี้พอมีอยู่
ถามหาคู่ไกลห่างทางศักดิ์ศรี
เพราะอดข้าววายชีวิตคิดให้ดี
ท่านผู้มีธรรมจึงพึ่งได้เอย.

ใบที่ ๕

ใบที่ ๕ แม้ว่าใครเลี้ยงได้
จงสำรวมใจกายถือศีลสัตย์
ผู้มีคุณทำคุณมาสารพัด
อย่าตระบัดพระคุณท่าน จงกตัญญู !
จะได้ดีมีสุขทั้งใจกาย
พ้นชื่อเสียงเสียหายพ้นอดสู
จะได้ผู้อุปถัมภ์ช่วยค้ำชู
จะได้คู่เคียงที่มีปัญญา
ถ้าแม้ว่าทรยศมุ่งคดคิด
พระคุณท่านสักนิดไม่เห็นค่า
จะต่ำต้อยถอยยศหมดราคา
จักเป็นจริงดังว่าแน่นอนเอย.

ใบที่ ๖

ใบที่ ๖ ตกเวลาฟ้ามืดมิด
ดาวนิดนิดลับดวงล่วงแลหาย
ใกล้เวลาแสงทองส่องฟ้าพราย
จงมุ่งหมายรออรุณอย่างอุ่นใจ
อย่าวู่วามทำความไม่ดีแก้
ความไม่ดีจักยิ่งแผ่ความมืดใหญ่
รักษากายวาจารักษาใจ
อรุณรุ่งเมื่อใดจักมีบุญ
จะสมบูรณ์พูนสุขทุกทุกอย่าง
คนดีจะเดินทางมาเกื้อหนุน
ศัตรูร้ายจะกลายมาให้คุณ
เร่งค้ำจุนตัวไว้ให้ดีเอย.

ใบที่ ๗

ใบที่ ๗ ได้เวลาชาตาโลด
เพราะไม่มีสันโดษเสียเท่านั้น
จะอยู่นิ่งแสนยากลำบากครัน
ตัณหามันผลักไสให้ร้อนรน
จำไว้ว่าถ้าเวลายังไม่ถึง
ก็อย่าพึงหวังอะไรให้เกิดผล
จงพอใจแต่ในของของตน
ลาภยศล้นเหลือหลายก็จะมี
แม้คนรักจักเป็นเช่นคนพ้ำ
เป็นที่รักนักหนาไม่หน่ายหนี
แม้มีความเจ็บไข้แก้ได้ดี
เป็นความมีทางชนะสบายเอย.

ใบที่ ๙

ใบที่ ๘ เปรียบปลาคราได้น้ำ
สดชื่นฉ่ำใจกายสบายแสน
ยศถึงยิ่งลาภก็ใหญ่ไม่ขาดแคลน
แต่แร้นแค้นเพื่อนแท้เหมือนไม่มี
ทำความดีเพียงใดใครเล่าเห็น
จงใจเย็นทำไปให้เต็มที่
จะรุ่งเรืองร่ำรวยด้วยความดี
ผู้ใหญ่จะปรานีเรื่องการงาน
ถ้าหวังลูกได้ลูกที่ถูกจิต
คู่ชีวิตร่วมรักสมัครสมาน
หวังเดินทางไปไกลก็ไม่นาน
สำเร็จการสมดังมุ่งหวังเอย.

ใบที่ ๙

ใบที่ ๙ ประเสริฐเลิศที่สุด
เหนือมนุษย์หญิงชายมากหลายสิ้น
ปรารถนาใดใดในแดนดิน
สมถวิลง่ายดายน่ายินดี
ถึงอย่างไรระวังใจอย่าประมาท
แม้พลั้งพลาดแน่นักเสื่อมศักดิ์ศรี
ทุกชีวิตอนิจจังยังต้องมี
ไม่ควรที่จะหลงทะนงตน
ราชการงานเมืองเฟื่องฟูมาก
การศึกษาง่ายยากสำเร็จผล
คู่ครองดีเป็นศรีเป็นมงคล
ความอับจนใดใดไม่มีเอย.

ใบที่ ๑๐

ใบที่ ๑๐ แลลิบลิบแล้วความหวัง
จงเพิ่มพูนพลังให้ใจมั่น
อย่าท้อแท้แม้ยากลำบากครัน
อรุณนั้นเริ่มแล้วทอแสงทอง
ชั่วเจ็ดทีดีเจ็ดหนทุกคนผ่าน
สุขหรือทุกข์อยู่ไม่นานสิ้นทั้งสอง
คนที่รักใกล้จักหันมามอง
จะสมปองวันหน้าอย่าท้อใจ
จะได้งานได้เงินเกินคาดคิด
คนใกล้ชิดจะช่วยด้วยพิสมัย
อันศัตรูมีอยู่ทั้งใกล้ไกล
ระวังไว้หลีกพาลทุกกาลเอย.

ใบที่ ๑๑

ใบ ๑๑ อย่าเข็ดคนทั้งหมด
ว่าเป็นคนทรยศเลวร้ายสิ้น
คนที่ดีมีอยู่คู่แผ่นดิน
คิดแง่ร้ายเป็นมลทินแก่จิตใจ
แผ่เมตตาปรารถนาดีให้กว้าง
ชีวิตจะพบทางสว่างไสว
ถามหาลาภลาภอยู่คู่ไม่ไกล
ถามหางานทำไปเจริญดี
ถามหาคู่ดูให้แน่แม่พ่อลูก
เลือกไม่ถูกร้ายนักเสื่อมศักดิ์ศรี
ถามเป็นความร้อนรนพ้นทวี
ถามโรคหรือพอมีทางหายเอย.

ใบที่ ๑๒

ใบ ๑๒ ต้องเย็นให้เช่นน้ำ
การค้าความยุ่งยากลำบากเปล่า
ถึงเขาโกงเขาด่าเขาว่าเรา
ก็ตัวเขานั่นแหละคนไม่ดี
อันลูกหนี้มีมากแต่ยากพบ
จะประสบก็แต่หน้ามาทวงหนี้
แต่อดีตกุศลกรรมทำไว้มี
แม้พาทีไพเราะพอรอดไป
ถามหาไข้ไม่หนักจนนักหนา
ต่อชีวิตเต่าปลาให้สดใส
จงเชื่อกรรมจงทำกรรมดีไว้
ความทุกข์ร้อนใดใดจบดีเอย.

ใบที่ ๑๓

ใบ ๑๓ งดงามด้วยความคิด
ใจมีธรรมสุจริตสว่างไสว
กายวาจาจึงงดงามตามกันไป
เป็นกุศลยิ่งใหญ่แก่เจ้าตัว
อยู่ที่ไหนอยู่ได้ผู้ใหญ่รัก
ผู้น้อยก็สามิภักดิ์เทิดทูนหัว
ผีสางเทวดาหาต้องกลัว
คุ้มครองทั่วด้วยเคารพคุณความดี
บริบูรณ์สรรเสริญสุขลาภยศ
เกียรติปรากฏชัดเด่นเป็นศักดิ์ศรี
ประพฤติธรรมยิ่งกว่าเก่ายิ่งเข้าที
จะได้มีตาเห็นธรรมเลิศล้ำเอย.

ใบที่ ๑๕

ใบ ๑๔ บุญมีที่พบพระ
คารวะพึ่งธรรมคำท่านสอน
สถาบันศาสนาจงอาทร
อย่าทำความเดือดร้อนให้วัดวา
อันความโลภความโกรธและความหลง
พยายามวางลงบ้างดีกว่า
รักเกลียดใครระวังใจกายวาจา
ถ้าจัดจ้าเกินไปก็ไม่ดี
โชคชาตานับว่าพอเป็นไป
มีที่อยู่อาศัยเป็นสุขศรี
มีงานทำมีเงินใช้เป็นไรมี
ตนเองที่ก่อกรรมทำตนเอย.

ใบที่ ๑๕

ใบ ๑๕ ยามชาตามาพบทุกข์
นิราศสุขเศร้าหมองไม่ผ่องศรี
โรคอกหักหนักจนหมายวายชีวี
ต้องปรานีชีวิตตนจึงพ้นภัย
หญิงหรือชายแม้หมายหลายรายซ้อน
ที่ไม่เกิดเรื่องร้อนมีที่ไหน
เรื่องอื่นอื่นสบายนักไม่หนักใจ
เงินก็ใสงานก็สวยไม่ป่วยกาย
คำนึงถึงชื่อเสียงเกียรติยศ
รักษาไว้ให้ปรากฏไม่เสียหาย
ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือเป็นชาย
ใบนี้ร้ายที่ใจไม่ดีเอย.

ใบที่ ๑๖

ใบ ๑๖ ตกเวลาพายุใหญ่
พฤกษาโดนโค่นไปเสียมากต้น
เปรียบผู้ไม่รู้จักรักษาตน
ย่อมยากพ้นจากภัยผู้ใหญ่พาล
ที่ถูกแท้ต้องแก้ด้วยโอนอ่อน
เหมือนอ้อคาลู่นอนลมไม่ต้าน
ทรงตัวใหม่ผ่านภัยจากลมราน
ทำตัวปานคาอ้อก็ปลอดภัย
ถามถึงลาภเวลานี้ไม่มีแน่
ถามทางแก้โรคที่เป็นเห็นไม่ไหว
ถามเป็นความเห็นว่าอย่าร้อนใจ
คนผู้ใหญ่ให้โทษโกรธเกรี้ยวเอย.

ใบที่ ๑๗

ใบ ๑๗ เสร็จสิ้นความโศกเศร้า
ชีวิตผ่านพ้นเงาที่มืดหมอง
ส่งความทุกข์รับสุขไว้ครอบครอง
ต้องทำตามทำนองชาวพุทธทำ
มีทำบุญทำทานการกุศล
แผ่เมตตารอบตนทุกเช้าค่ำ
จะเป็นสุขร่มเย็นเป็นประจำ
ผู้ที่นำทุกข์ภัยไม่ใกล้กราย
อุบัติเหตุใหญ่ใหญ่ไม่มีแน่
จะมีก็เพียงแต่ของเล็กหาย
ลูกคนใหม่ไม่ว่าหญิงหรือชาย
สมใจหมายแสนดีที่สุดเอย.

ใบที่ ๑๘

ใบ ๑๘ ชัดแจ้งแสดงว่า
เจ้าชาตาเห็นผิดชนิดหนัก
ที่ควรเชื่อไม่เชื่อ เหลือเกินนัก
ไปสมัครเชื่อที่ไม่สมควร
พระพุทธองค์ทรงสอนให้ใช้ความคิด
ใช้ปัญญาพินิจเพื่อสอบสวน
มีทิฐิผิดผิดเหมือนติดตรวน
แก้ไขด่วนมิฉะนั้นอันตราย
อันลาภยศปรากฏว่ามีบ้าง
คนเจ็บไข้มีทางรักษาหาย
คนเชื่อถือว่าดีมีมากมาย
ถ้าวุ่นวายพูดมากยากนานเอย.

ใบที่ ๑๙

ใบ ๑๙ เมื่อถึงคราวก็ต้องคิด
ให้เห็นถูกเห็นผดที่แน่แน่
ให้คนอื่นบิดปากยากแท้แท้
ครั้นจะแก้ด้วยอุดหูดูยังไง
รู้เรื่องมากหากปัญญามากกว่าเรื่อง
จะเป็นเครื่องเสริมบารมีใหญ่
การรอบรู้อะไรเป็นอะไร
เป็นทางให้ถึงความสวัสดี
ความสำเร็จอย่างหนึ่งจะพึงได้
ผลความดีทั้งหลายส่งเต็มที่
อันทุกข์โศกโรคภัยไม่มากมี
ไร้ราคีที่จะนำตกต่ำเอย.

ใบที่ ๒๐

ใบ ๒๐ เป็นใบที่ดีมากมาก
คนใจดีหายากน่าสรรเสริญ
มีทานศีลภาวนาพาเจริญ
แต่อย่าเพลินเผลอพูดบาดใจคน
เราไม่ชอบเขาไม่ชอบพึ่งคำแรง
ใช้วาจาทิ่มแทงก่อบาปผล
ความสุภาพอ่อนเย็นเป็นมงคล
จักพาพ้นอุปสรรคสวัสดี
ยังไม่พบความรักจักพบแน่
เนื้อคู่แท้อยู่ห่างต่างถิ่นที่
เรื่องลาภผลไม่ยากได้มากมี
งานทวีเหนื่อยยากตรากตรำเอย.

ใบที่ ๒๑

ใบ ๒๑ นี้มีจุดเด่น
แต่ว่าเป็นจุดไม่ดีที่เสียหาย
เป็นเศรษฐีมั่งมีทรัพย์มากมาย
ยังไม่วายทรยศคดโกงกิน
ขาดน้ำใจไม่เอื้อทุกข์ผู้อื่น
ราวจะยืนชีวิตไปไม่จบสิ้น
ไม่มีแม้หนึ่งใดในแดนดิน
สมถวิลเรื่องอยู่คู่โลกา
ได้ใบนี้ลาภมีแต่ทุกข์มาก
ใจลำบากเป็นคนซวยรวยตัณหา
คนดีดีตีไกลไม่นำพา
จงหันมาพึ่งพระประเสริฐเอย.

ใบที่ ๒๒

ใบ ๒๒ ควรต้องไม่ลืมว่า
ริษยาพาให้ใจถูกเผา
ความอาฆาตพยาบาทในใจเรา
ไม่ทำเขาให้ร้อนก่อนเราเอง
ขณะนี้กำลังมีบันไดก้าว
ค่อยเกาะราวเหยียบขั้นให้เหมาะเหมง
กรรมเก่าดีมีนำไปตามเพรง
แต่ต้องเกรงกรรมใหม่ไว้เหมือนกัน
ตำแหน่งใหญ่ที่หวังไว้จะได้สม
มีทั้งคนชื่นชมคนขบขัน
กิริยาพาทีนี้สำคัญ
ปล่อยช่างมันตามสบายน่าอายเอย.

ใบที่ ๒๓

ใบ ๒๓ ความรักหนักหัวอก
ใช้ธัมมะหยิบยกพอเบาได้
พระพุทธเจ้าทรงกล่าวความจริงไว้
ว่าผู้ใดมีรักทุกข์จักมี
อีกไม่ช้าเขาจะมาให้ชมชิด
และความรักจะแผลงฤทธิ์อย่างเต็มที่
ถามถึงรักจึงสมใจแต่ไม่ดี
ทุกข์ทวีเพราะหึงหวงใหญ่หลวงจริง
ถามถึงงานหายากอย่าอยากเปลี่ยน
ถามเรื่องเรียนเพียรไปให้ยิ่งยิ่ง
ถามที่พึ่งผู้ใหญ่ให้พักพิง
ถามทุกสิ่งพอเป็นไปไม่ยากเอย.

ใบที่ ๒๕

ใบ ๒๔ มีเมตตาค่าใจสูง
จะชักจูงอะไรอะไรให้ดีได้
ความเดือดร้อนทุกข์ยากมากเพียงใด
เมตตาแผ่ออกไปยังให้เย็น
ถึงเวลาชาตาตกทางยศลาภ
แต่เมตตาเอิบอาบดับทุกข์เข็ญ
จงเย็นใจชีวิตไม่ถึงลำเค็ญ
เนื้อคู่เป็นคนสวยรวยความดี
การเจ็บไข้ไม่ถึงพึ่งโรงหมอ
บ้านช่องก็พอดูอยู่เป็นที่
แต่ศัตรูร้ายไปไม่ปรานี
ขันติมีเมตตาเถิดประเสริฐเอย.

ใบที่ ๒๕

ใบ ๒๕ ท่านว่าความลังเล
ใจชัดเซไม่ปลงลงหนึ่งได้
เป็นเหตุแห่งความร้อนอ่อนเพลียใจ
เป็นเหตุให้เสียการซึ่งควรดี
หัดตรองตรึกนึกไปในเหตุผล
นึกให้จนด้วยเหตุผลจนเต็มที่
ตัดสินใจตรงนั้นได้ทันที
เหตุผลมีพร้อมแล้วย่อมเป็นคุณ
งานจะดีเงินจะได้สบายบ้าง
ความเดือดร้อนค่อยจางสุขเกื้อหนุน
อันเนื้อคู่เป็นคนดีใจมีบุญ
จะค้ำจุนกันและกันนิรันดร์เอย.

ใบที่ ๒๖

ใบ ๒๖ ตกเวลาชาตาหมอง
งานเงินทองหาลำบากยากนักหนา
ลูกหญิงชายยากหมายได้พึ่งพา
ความร้อนใจนานาประดังมี
คิดเสียว่าถึงเวลาจะต้องสู้
เพื่อยกใจขึ้นสู่ขั้นสูงศรี
ผู้ผ่านทุกข์ทั้งหลายได้ด้วยดี
เป็นผู้ที่ระดับใจยกไว้งาม
อนิจจังทุกขังอนัตตา
ตั้งใจพิจารณาลักษณะสาม
เพียงเล็กน้อยแม้ค่อยแลเห็นตาม
จะพบความสุขใจสืบไปเอย.

ใบที่ ๒๗

ใบ ๒๗ รู้ระวังยั้งความเชื่อ
อย่าพื้นเผื่อฟังคำทุกคนขาน
คำผู้ใหญ่เตือนไว้มีมานาน
ฟังหูไว้หูเป็นการรอบคอบดี
เมื่อมีการคิดร้ายทำลายกัน
ย่อมมีการเสกสรรเสียเต็มที่
ถ้าต้องฟังฟังพอขอไปที
ถ้าเข้าร่วมโจมตีจะเสียคน
ได้ใบนี้ไม่ดีร้ายเพราะปาก
หยุดพูดมากเมื่อใดเป็นได้ผล
นิ่งให้ดีเป็นศรีสวยแก่ตน
ทุกข์โศกโรคภัยพ้นไปพร้อมเอย.

พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ
นายเฉลียว โพธิเกษม ผู้พิมพ์โฆษณา โทร. 2817790 ๒๙/๘/๒๕๒๒